

Protokoll från mötet av Svenska Nationalkommittén för astronomi (National Committee for Astronomy, NCA) inom Kungl. vetenskapsakademien (KVA)

Tid: tisdag 2021-06-01, 9.00 – 11.00 och 13.00 – 15.00

Plats: on-line (Zoom möte)

Närvarande ledamöter: Sofia Feltzing (SF, LU, ordförande), Josefín Larsson (JLa, KTH, viceordförande), Ulrike Heiter (UH, UU, sekreterare), Yvonne Becherini (YB, Linnéuniversitetet), Elvire de Beck (EdB, CTH), Alexis Brandeker (AB, SU, från kl. 09.30), John Conway (JC, CTH), David Hobbs (DH, LU, från kl. 13.00), Oleg Kochukhov (OK, UU), Jorrit Leenaarts (JLe, SU, 9.10–9.50), Garrelt Mellema (GMe, SU), Jesper Sollerman (JS, SU), Wouter Vlemmings (WV, CTH, till kl. 14.20), Jan-Erik Wahlund (JEW, IRF i Uppsala, från kl. 09.55), Barbro Åsman (BÅ, SU), Göran Östlin (GÖ, SU)

Övriga närvarande: Patrik Carlsson (PC, Big Science Sweden, 13.00–13.30), Robert Cumming (RC, CTH, 09.20–10.25), Mathias Hamberg (MH, VR-RFI, till kl. 13.45), Camilla Jakobsson (CJ, VR-RFI, 13.00–13.45), Dan Kiselman (DK, SU, SAS, 09.10–10.25), Per Magnusson (PM, Rymdstyrelsen, från kl. 13.00), Sofia Ramstedt (SR, UU, 13.45–14.20)

[LU Lunds universitet, KTH Kungliga Tekniska högskolan, UU Uppsala universitet, CTH Chalmers tekniska högskola, SU Stockholms universitet, IRF Institutet för rymdfysik, VR Vetenskapsrådet, RFI råd för forskningens infrastrukturer, SAS Svenska Astronomiska Sällskapet]

1. Mötets öppnande

Mötet öppnades av JLa.

2. Godkännande av dagordning

Dagordningen antogs.

MH adjungerades till hela mötet.

CJ och PM adjungerades till eftermiddagsdelen.

DK adjungerades till punkterna 5 och 6.

RC adjungerades till punkterna 6 och 7.

PC adjungerades till punkt 12.

SR adjungerades till punkt 14.

3. Förra mötets protokoll

Föregående protokoll godkändes.

4. Elvire de Beck välkomnas som ny ledamot

Elvire är forskarassistent vid Chalmers. Beskrivning från Chalmers webbsida: ”Elvire är astronom med huvudintresse inom utflödet från utvecklade stjärnor. Hon studerar kemin och kinematiken av dessa vindar genom att använda observationsdata från både mark- och satellitbaserade teleskop som till exempel Apex, 20 m-teleskopet på Onsala rymdobservatorium och Iram 30 m-teleskop, Alma och Herschel.”

5. Astronomdagarna 2021, uppdatering

YB presenterade webbsidorna (2 st, lnu.se/astronomdagarna2021 för information, indico.cern.ch/event/1016890 för registrering och för att lämna in abstract) och planeringen. Schemat omfattar 21 okt em (Session 1 + 2) och 22 okt fm (Session 3 + 4). Presentationer från yngre forskare kommer att prioriteras. Än så länge är det 37 anmälda deltagare och 2 abstract har inkommit. Presentationerna ska skickas in som inspelning innan mötet, men dessa filmer kommer användas endast som backup, presentationerna ska hållas live i möjligaste mån.

6. Kommunikation i Astronomi-Sverige, uppdatering och diskussion

Se punkt 11 i föregående mötesprotokoll. Denna punkt presenterades och diskuterades på engelska. Även anteckningarna nedan ges på engelska:

JC had sent a status report before the meeting (see attachment) giving (A) an overview over the present status and (B) thoughts about the way forward, which he presented at the meeting.

Comments on the existing communications channels:

From participant's experience, the *Nordboard* e-mail list does not seem to work very well, and its future is unclear. [Note added after the meeting: On 1 July 2021 a message was sent by the administrator to the e-mail list, announcing the closing of *Nordboard*. So this option is not available anymore (however, the message ended with "we look forward to a new system ...).] The *AstronomerSE* mailing list and Facebook group were considered to serve some purpose, but issues related to lack of resources to maintain these channels and need for moderation were identified. A question about a recent mailing sent via the *OSO newsletter* showed that not all participants had received it, and revealed possible issues related to department exploders.

The presentation was followed by an extended discussion, covering the following points, among others:

PM mentioned that the Swedish National Space Agency (Rymdstyrelsen) has a Newsletter for Researchers with 288 subscribers of which 155 are astronomers. NCA members had received information on this before the meeting. Another example for an existing mailing list is given by the seminar announcements sent by Nordita to a subset of department exploders, with uncertainties regarding the recipients. JC mentioned that the Chalmers administration is not willing to host a possible "exploder of exploders" kind of service.

As a first step towards a stable and effective communication channel it was proposed to compile a list of department e-mail lists to be shared within NCA for assessment of correctness and completeness. It was noted that some departments have several lists and that people in non-astronomy departments will not be reached that way.

In the long term, a sign-up list would be a better solution. The need for GDPR compliance was pointed out. Questions to be addressed are the definition of the purpose of the list, the need for an editor to produce and moderate content (minimum content sent once or twice a year was considered necessary to keep it alive), and the need for a technical solution. NCA was mentioned as a possible place for responsibility for the sign-up list.

Decision: JC will make a list of department exploders. The small working group (JC, GMe, DK) will continue and discuss long-term solutions (e.g. sign-up list).

7. Ny IAU outreach koordinator

Denna punkt presenterades och diskuterades på engelska. Även anteckningarna nedan ges på engelska:

RC gave a presentation about the "IAU National Outreach Coordinator (NOC) for Sweden". The main activities during the last three years were summarised. 2019 could be called Superrymdåret (the Super Space Year) with 3 anniversaries, namely 100 years IAU, 50 years since the moon landing, and 100 years Svenska Astronomiska Sällskapet. Also, the IAU NOC committee was assembled, consisting of RC, Anna Arnadottir, Marianne Eik, Emily Freeland, Katja Lindblom, Semeli Papadogiannakis, and Alex Pietrow. The NOC coordinated astronomy cafés in Stockholm, coordinated the Astronomy Day and Night (Astronomins dag och natt), organised NameExoWorlds Sweden, and wrote a series of articles on Solar System objects on rymdaret.se and in Populär Astronomi. 2020 was instead "Supercoronaåret" with no activities, but RC attended IAU NOC meetings. In 2021 the IAU NOC committee was revived and agreed to carry on. Current IAU campaigns that the NOC committee is interested in participating in are: Dark and quiet skies, 100 hours of astronomy, Women and girls in astronomy (Feb + Mar), Telescopes for all.

The main points from the subsequent discussion were that the contact between departments and IAU NOC should be improved (RC would be happy to receive names of contact persons from every department), that an update from the IAU NOC could be added to the NCA meeting agenda as a regular item, and that a new NOC should be appointed within the coming weeks (RC is willing to continue).

En diskussion utan RC följde.

Beslut: Om någon skulle vilja nominera någon annan förutom RC för den här rollen så ska detta meddelas UH inom två veckor. Om vi inte har fått in fler förslag kommer *Robert Cumming* nomineras som NOC.

[Tillägg efter mötet: Det senare var fallet och nomineringen skickades till IAU den 17 juni 2021. Dessutom nominerades *Katja Lindblom*, föreståndare för Slottsskogsobservatoriet i Göteborg, reporter för Populär Astronomi och medlem i NOC-kommittén, som vice-NOC, på förslag från RC. Nomineringarna av NOC och vice-NOC accepterades av IAU.]

8. Rapport från mötet med KVA och Nationalkommittéer (NK)

Ett elektroniskt möte mellan KVA och flera NK (Astronomi, Fysik, Matematik, Mekanik, Radiovetenskap) ägde rum den 24e feb. Detta hålls varje år. Vanligen deltar enbart ordförande, i år var alla ledamöter inbjudna. Åtta ledamöter från NCA deltog. Det gicks igenom administrativa riktlinjer och policys, budget, och vad KVA förväntar sig av NK. JLa sammanfattade det som är mest relevant för NCA:

- KVA förväntar sig att vi svarar på eventuella remisser. Svaret ska stämmas av med KVA (Per Hedenqvist, Thérèse Tietjens) så att inte KVA och NK svarar olika saker.
- Debattartiklar ska också stämmas av. Kommunikationsansvarig vid KVA är Fredrik All.
- KVA betalar för medlemskap i unioner, och för att en representant åker på unionsmöten. NK kan ansöka om extraanslag om max 20 kSEK per år (vi gör det och använder det för Astronomdagarna). Någon NK menade att de skulle behöva en ordentligt mycket större budget.
- KVA håller på att se över webbsidor (fråga från UH). Det är möjligt att KVA i framtiden kan tillhandahålla webbplats för NK (utredning pågår och förväntas vara klar i slutet av 2021). NK kommer i så fall ändå behöva ansvara för innehåll och uppdateringar.

9. Diskussion om sammansättning och valberedning för nästa NCA

Mandatperioden för nuvarande ledamöter i NCA slutar år 2021 och ledamöter behöver tillsättas för nästa mandatperiod. Enligt stadgarna bereds val av ledamöter till nationalkommittén av berörda klasser efter förslag från kommittén, och beslut fattas i akademistyrelsen. Minst 2 ledamöter bör vara akademiledamöter och det är önskvärt att det bland dessa finns en representant från fysikklassen. Klasserna (astronomi och fysik) borde alltså få ett förslag innan sina möten i september. Några aspekter att beakta är maxantal ledamöter (20 enligt stadgarna), att det ska vara en bra fördelning inom Sverige och en bra könsfördelning, och att olika forskningsinriktningar finns representerade. Dessutom är det önskvärt att involvera någon med anknytning till ESO och/eller nationella infrastrukturer, och till SAS, EAS, RFIs rådgivande grupper, och eventuellt NOT.

Under diskussionen nämndes bl.a. att åldersfördelningen också skulle kunna beaktas genom att t.ex. inkludera doktorander. Även en representant för IRF skulle kunna inkluderas, och denna skulle samtidigt kunna vara representant för fysikklassen.

Beslut: En ”valberedning” inom NCA med två personer utses för att ta fram ett förslag. GM och SF anmälde sig som frivilliga. [Tillägg efter mötet: SF ersattes senare av OK.]

10. Diskussion om NCAs ledning

Enligt stadgarna utser nationalkommittén inom sig ordförande och vice ordförande, och sekreterare utses inom eller utom kommittén. Efter en kort sammanfattning om hur denna ”ledning” utsågs förra gången **beslutades** det att nästa NCA ska utse en valberedning inom sig för att föreslå personer till ledningen. Valberedningen ska även se över policys för ledarskap (reda ut om något behöver förtydligas angående förtroendefrågor och hur ledningen arbetar).

11. Coronaläget. Hur har utbildning och forskning påverkats? Vad tar vi med oss för framtiden?

Klockan är 11, punkten skjuts upp (se punkt 18 nedan).

12. Big Science Sweden and Astronomy

Denna punkt presenterades och diskuterades på engelska. Även anteckningarna nedan ges på engelska:

PC from Big Science Sweden (BiSS, <https://www.bigsciencesweden.se>) gave a presentation entitled ”Big Science Sweden and Astronomy”. The presentation slides were sent to the participants after the meeting.

The mission of BiSS in its capacity of Industrial Liaison Organisation (ILO) is to support Swedish industry, institutes and universities to contribute to building excellent big science facilities. Director of BiSS is Anna Hall, PC is co-director. BiSS publishes “The Swedish Guide – Big Science Suppliers and Partners” each year¹. As an example for how BiSS can help, the Swedish involvement in SKA was presented. After early engagement of Chalmers/OSO in SKA (pointed out to be key), BiSS helped Chalmers/VR identifying interesting technical contracts for Swedish companies and provided support for negotiations with SKAO and other countries, resulting in an estimated 70% – 130% industrial return. As a final part, opportunities at ESO were presented. An ELT instruments workshop for industry is being planned for November 2021. BiSS will make sure that Swedish companies know about it. PC welcomes information about any Swedish interests beyond HIRES and MOSAIC, where a 10–15 years time frame should be considered. In addition, ESO invites personnel in-

---

¹ https://issuu.com/bigsciencesweden/docs/210613_the_swedish_guide_tw

kind contributions to Garching/Chile for ELT. BiSS can help VR finding personnel at companies, institutes and universities in Sweden/Europe, but welcomes input from the Swedish astronomy community.

The main points from the subsequent discussion were the following. BiSS does not give support to payloads on space missions, the focus is on ground-based facilities. However, needs should be similar, so there is a synergy. BiSS does not directly provide funding, but they have been able to help secure funding, both research groups and companies. Their work includes both hardware and software-related support.

13. Rapport från VR

CJ och MH presenterade aktuella frågor gällande forskningsinfrastruktur inom astronomi och rymd, bland annat om beslut om *bidrag till forskningsinfrastruktur* av nationellt intresse och till investering i befintlig forskningsinfrastruktur, som publiceras senast dec 2021 respektive aug 2021. Nästa utlysning är 2023. Hösten 2021 pågår en *behovsinventering* som är öppen mellan 8 sep och 6 okt, med digitalt informationsmöte 26 aug. *Ny huvudsekreterare* för RFI tillträder preliminärt 1 aug 2021. När det gäller *JIVE/SKA* så har Onsala godkänt särskilda villkor, och finansiering är säkrad flera år framöver. När det gäller *ESO* så är tidpunkten för 'first light' (ev. 'technical first light') för ELT oklar, tidsplanen behöver revideras pga covid-19, vilket ska ske så snart som möjligt. Utannonsering av ett antal in-kind tjänster för ELT kommer inom kort via VR/BiSS. Det handlar om diverse olika tjänster på 2-4 år under en sjuårsperiod fr o m 2021, inledningsvis främst ingenjörer, senare ett fåtal forskare för installation/driftsättning av instrument. Personen behåller sin anställning i Sverige och får en 'unpaid fellow'-tjänst hos ESO.

Under diskussionen efter presentationen nämndes bl a excellenscentra och profilområden men någon närmare information finns i dagsläget inte.

14. Uppdatering och diskussion angående VRs etableringsbidrag inom astronomi

Se punkt 9 i föregående mötesprotokoll. SR berättade om bakgrunden och aktuella händelser. SR och Angela Adamo från FANS (Female Astrophysicists Network Sweden) ingick i en arbetsgrupp tillsammans med Anna-Karin Tornberg (KTH) och Karl Henrik Johansson (KTH) från VR (medlemmar i NT-rådet). Arbetsgruppen hade 2 möten. Vid första mötet bestämdes vilken typ av statistik som skulle tas fram. Vid andra mötet presenterades resultaten. SR visade en presentation som hade tagits fram av personerna från VR (presentationen skickades till NCA ledamöterna efter mötet). Arbetsgruppen tittade på 3 beredningsgrupper (av 19 inom NT): NT-3 (inkl. astronomi), som domineras av 3 ämneskategorier (subatomär fysik, astronomi, fusion-plasma-rymdfysik); NT-1 (matematik), som också domineras av 3 undergrupper; NT-4, som domineras av atom-och molekylfysik och optik och av den kondenserade materiens fysik. Statistik för beviljandegrad presenterades för dessa 3 beredningsgrupper, för etableringsbidrag och projektbidrag upptill 20 år efter disputation. Den visade att beviljandegrad för ansökningar om etableringsbidrag inom astronomi är lägre för kvinnor än för män (3% jämfört med 22%). Problemet finns bara i NT-3 för ämnet astronomi. Ett nytt resultat var att problemet kvarstår upp till 20 år efter disputation. Arbetsgruppen fann även att bland sökande med lägre betyg fick fler män än kvinnor bidrag och att beviljandegrad för ansökningar om etableringsbidrag med högsta betyg var lägre för kvinnor än för män. Ett brev skickades till NT-rådet inför sitt möte (som ägde rum veckan innan NCA mötet). Ett till möte planeras innan sommaren.

Diskussionen efter presentationen handlade bl a om framtida åtgärder. VR planerar bl a att ha en extra jämställhetsobservatör².

---

² Se även <https://www.vr.se/aktuellt/nyheter/nyhetsarkiv/2021-08-18-debatt-sa-ska-vetenskapsradet-atgarda->

15. Rapport från Rymdstyrelsen

- ESA Science Programme – Medelstora projekt: Som M5 valdes Venuskretsaren EnVision av SPC (Science Programme Committee)³.
- ESA Science Programme – Stora projekt: För tiden 2020–2035 är 3 projekt valda sedan tidigare; 3 nya projekt ska väljas för 2035–2050. Ämnesområdena för dessa beskrivs i rapporten ”Voyage 2050” som publicerades den 11 juni 2021⁴ (medförfattare JLe). De är ”Moons of the Giant Planets”, ”From Temperate Exoplanets to the Milky Way” och ”New Physical Probes of the Early Universe”. Detta kommer att ligga till grund för framtida utlysningar.
- Rymdstyrelsens stöd till forskningsinfrastruktur – 2 nya satsningar: F1 projektet ”Comet Interceptor” (IRF bidrar till instrument), M4 projektet ”Ariel” (postdoktorprogram vid Chalmers). Båda ska sändas upp med samma raket 2029.
- Stöd till forskning och karriärtjänster – utlysningar 2020: 2 kvinnor och 2 män fick bidrag till karriärstöd (vid IRF, Chalmers och UU, sammanlagt 13,8 Mkr). 14 bidrag om 49,5 Mkr beviljades för forskningsprojekt. Beviljandegraden sjönk till 18%.
- Rådgivande forskningskommittén 2021 har 15 medlemmar med BÅ som ordförande. Mandatperioden är normalt 6 år.
- Rymdlagsutredning pågår: Den nuvarande svenska rymdlagen från 1982 är ganska kort och behöver anpassas till dagens och morgondagens verklighet.
- Givet diskussionen om VR (punkt 14): Rymdstyrelsen ska ta fram mer information om könsfördelning för beviljade anslag. Detta kan förhoppningsvis visas på nästa möte.

16. Uppdatering om NCAs arbete ang. satellitkonstellationer

Se punkt 10 i föregående mötesprotokoll.

JEW och SF kontaktade Rymdstyrelsen, KVA och VR:s styrelse. Ett brev skickades från KVA (astronomiklassen) till utrikesdepartementet den 22 mars 2021. Ett brev skickades från Rymdstyrelsen till utbildningsdepartementet den 7 april 2021 (NCA ledamöter fick en kopia), där Sverige uppmanas till aktivt deltagande i UN-COPUOS i frågeställningarna gällande stora satellitkonstellationer. SF visade ett svarsbrev från utrikesdepartementet (Carl Magnus Eriksson) till KVA, som visar på positiv inställning. Frågan anses väckt.

Slutsats: JEW och SF påminner inför nästa UN-COPUOS mötet (25 Aug – 3 Sep 2021)⁵.

17. Information om rapporter från Sveriges Unga Akademi (SUA)

JLa visade SUA:s webbsidor⁶ som bl a länkar till *rapporter och inspel*, t.ex. en utvärdering av hur tjänsteformen biträdande lektorat används. En presentation om något av dessa ämnen skulle kunna göras vid nästa mötet. Även *L'Oréal-Unesco For Women in Science-priset* nämndes som i Sverige delas ut i samarbete mellan L'Oréal Sverige, Svenska Unescorådet och Sveriges unga akademi. 2021 fanns Beatriz Villarroel bland pristagarna, postdoktor i astrofysik vid Nordita och Stockholms universitet.

---

snedfördelningen-inom-astrofysik.html

3

https://www.esa.int/Science_Exploration/Space_Science/ESA_selects_revolutionary_Venus_mission_EnVision

⁴ <https://www.cosmos.esa.int/web/voyage-2050/home>

⁵ <https://www.unoosa.org/oosa/en/ourwork/copuos/schedule.html>

⁶ <https://www.sverigesungaakademi.se/index.html>

18. Pandemiläget (uppskjutet från punkt 11)

GM berättade om påverkan av doktorander vid SU. Ett flertal ansökningar om förlängning kom in, varav 2 godkändes (2 månader var, pga förlorade observationsmöjligheter). JC nämnde att Chalmers har en liknande process. EdB och DH ansåg att postdoktorer är troligen de mest utsatta och har stora problem i t ex Lund. Å andra sidan så har GM haft utvecklingsamtal med 8 postdoks och ingen av de hade stora problem. Vid SU infördes institutionsmöten en gång per månad. OK nämnde att det finns specifika regler för förlängning av 2-åriga tjänster i Uppsala och postdoktorernas läge har inte diskuterats. Diskussioner om förlängning för doktorander pågår, men beslut har inte fattats. När det gäller bidrag från stora bidragsgivare så påpekade PM att vid Rymdstyrelsen kan förlängning av disponeringstid begäras, och 1–2 år är normalt inget problem.

19. Nästa möte

JLa kallar till nästa NCA möte under hösten 2021 (oktober, mha Doodle), förslagsvis on-line / i Uppsala om pandemiläget tillåter det, annars on-line via Zoom. Fortsättningsvis är förslaget att ha ett större fysiskt möte per år och komplettera med kortare Zoom möten emellan.

20. Mötets avslutande

Mötet avslutades av JLa.

Vid protokollet:

Justerat:

Ulrike Heiter (sekreterare)

Josefin Larsson (viceordförande)